

Nr 61

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62 till förberedelseåtgärder för skolreformen m. m.; given Stockholms slott den 23 februari 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I anslutning till tidigare denna dag framlagd proposition angående reformering av den obligatoriska skolan m. m. föreslås här anvisande på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår av ett reservationsanslag om 670 000 kr. till förberedelseåtgärder för skolreformen m. m. Medelsanvisningen avser bl. a. kostnader för utarbetande av förslag till metodiska anvisningar, påbörjande i mindre omfattning av arbetet med produktion av pedagogiska hjälpmedel samt förberedelser för och påbörjande av viss informationsverksamhet.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÅNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, fråga angående *anslag till förberedelseåtgärder för skolreformen m. m.* och anför därvid följande.

Vid behandlingen tidigare denna dag av frågan om proposition till riksdagen angående reformering av den obligatoriska skolan m. m. har i olika sammanhang berörts en av skolöverstyrelsen i skrivelse den 20 oktober 1961 gjord framställning om anslag på tilläggsstat för innevarande budgetår, en framställning som överstyrelsen sedermera i vissa hänseenden kompletterat i sitt remissutlåtande över 1957 års skolberednings betänkanden. Sålunda har framställningen berörts dels i ett avsnitt om utveckling av skolans arbete (s. 389 f., 405, 408 och 415), där bl. a. frågor om undervisningshjälpmedel och information behandlas, dels i ett avsnitt om skolan befattningshavare (s. 475 f.), dels vid behandlingen i det avslutande avsnittet (s. 608, 610, 624, 626, 631 och 633) av frågor om medelsanvisningar för nästa budgetår under anslagen Pedagogiskt utvecklingsarbete inom det allmänna skolväsendet, Information om skolreformen, Vidareutbildning av lärare m. m. och Lärares fortbildning m. m.

I sin framställning erinrar *skolöverstyrelsen* inledningsvis om att i skolberedningens huvudbetänkande, Grundskolan (SOU 1961:30), och i betänkandet *Hjälpmedel i skolarbetet* (SOU 1961:17) förutsattes, att på skolöverstyrelsen skall ankomma att vidtaga förberedelser för genomförandet av de där framlagda förslagen. Överstyrelsen anmäler att, därest beslut kommer att fattas i anslutning till beredningens förslag, nämnda förberedelsearbeten måste i viss utsträckning påbörjas redan innevarande budgetår för att avsedda resultat skall kunna vinnas. De medel, som enligt skolberedningens betänkanden beräknats för ifrågavarande åtgärder, måste sålunda delvis anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Överstyrelsen framhåller, att någon svårighet att vid åtgärdernas planläggning och genomförande beakta de ändringar, som kan bli en följd av remissbehandlingen icke föreligger. Av framställningen framgår vidare,

att överstyrelsen från reservationsanslaget Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet för innevarande budgetår kan till en mindre del täcka kostnader för erforderliga förberedelsearbeten. Härutöver skulle emellertid enligt skolöverstyrelsens beräkningar — såsom yrkandena slutligt bestämts från överstyrelsens sida — för innevarande budgetår erfordras anslag på tilläggsstat med sammanlagt i avrundat tal 720 000 kr. Beloppet fördelar sig på följande ändamål:

1. Sakkunniga för utarbetande av förslag till metodiska anvisningar, 206 500 kr.
2. Utredningar i planeringsfrågor, avseende skolskjutsar och lokaler, 40 000 kr.
3. Sakkunniga för påbörjande i mindre omfattning av arbetet med produktion av pedagogiska hjälpmedel, 100 000 kr.
4. Utprövning av vissa standardprov för årskurs 8, 55 000 kr.
5. Åtgärder för information om skolreformen, 228 000 kr.
6. Vissa lärarutbildningskurser m. m.:
 - a) Preparandkurser i matematik våren 1962 såsom ett led i en planerad decentraliserad ettbetygsutbildning, 40 000 kr.
 - b) Introduktionskurser våren 1962 för personer med viss utbildning för lärarbanan, vilka önskar inträda eller återinträda i detta yrke, 50 000 kr.

De under punkten 6 angivna projekten och syftet med dessa har tidigare redovisats i samband med den förut nämnda propositionen om skolreformen. I fråga om övriga angivna anslagsändamål inhämtas vidare av överstyrelsens framställning huvudsakligen följande.

1. För utarbetandet av förslag till metodiska anvisningar tillkallas sakkunniga, enligt följande: 35 ämnen, två sakkunniga per ämne. Varje sakkunnig beräknas vara tjänstledig en månad. Frångångna avlöningsförmåner uppskattas till 2 500 kr. per månad, vartill kommer kommittéarvode 15 kr. per dag under tjänstledigheten. Erforderligt belopp beräknas sålunda till $35 \times 2 \times (2\,500 + 450) = 206\,500$ kr.

4. Sedan ett par år tillbaka är lärarhögskolans i Stockholm pedagogisk-psykologiska institution sysselsatt med att utarbeta standardprov i färdighetsämnen för den obligatoriska skolans åttonde årskurs. Dessa standardprov utprövades i mindre skala budgetåret 1960/61. En prövning i större skala bör företagas vårterminen 1962. För denna utprövning av standardprov beräknas en kostnad av 55 000 kr.

5. Av det föreslagna beloppet till information beräknas 28 000 kr. för anordnande av en kurs om en vecka för 12 à 15 väl kvalificerade deltagare från olika delar av landet, vilka senare avses bli tagna i anspråk för information om skolreformen. Kostnaden innefattar i huvudsak ersättning för kursdeltagarnas frångångna avlöningsförmåner, resor och traktamenten samt för seminarieledares och föreläsares arvoden. — Vidare beräknas 50 000 kr. till information för representanter för press, radio och television vid en central och tre regionala kurser. I beloppet inkluderas även kostnader för visst material. — Återstoden av det till information beräknade beloppet, 150 000 kr., avses för upplysningsverksamhet huvudsakligen för lärare vid lärarutbildningsanstalter och vissa andra statliga läroanstalter.

Departementschefen. Den här aktuella framställningen från skolöverstyrelsen om medel på tilläggsstat för innevarande budgetår gjordes, såsom framgått, redan i oktober 1961 i anslutning till det då inom överstyrelsen pågående arbetet med remissutlåtande över skolberedningens betänkanden. På några punkter har komplettering gjorts av överstyrelsen i det sedermera avgivna remissutlåtandet. Överstyrelsen har således — liksom beredningen och givetvis mot bakgrunden av överstyrelsens erfarenheter från försöksverksamheten — på ett tidigt stadium varit på det klara med att vissa åtgärder som sammanhänger med skolreformen kräver omedelbara förberedelser och snabbast möjliga igångsättande, varvid överstyrelsen också funnit att vidtagandet av erforderliga förberedelseåtgärder kräver ytterligare medelsresurser för innevarande budgetår. Det har emellertid inte ansetts lämpligt, att från Kungl. Maj:ts sida framlägges förslag till riksdagen om ökade medel för innevarande år för de avsedda förberedelseåtgärderna, förrän förslag om riktlinjerna för skolreformen kunnat presenteras. Då nu så skett genom den tidigare denna dag beslutade propositionen angående reformering av den obligatoriska skolan m. m., föreligger förutsättningar att riktigare bedöma de framställda medelsäskandena. Jag betraktar det nämligen som nödvändigt att den återstående tiden av innevarande budgetår av överstyrelsen effektivt kan utnyttjas för planerande och förberedande åtgärder med sikte på en definitiv utformning sedan riksdagen fattat sina beslut, så att ett gott utgångsläge skapas inför den anhopning av brådskande arbetsuppgifter som får förutses bli följden av ett riksdagsbeslut om skolreformen. Om riksdagen, som det givetvis är min förhoppning, på föreslaget sätt beslutar om reformens ikraftträdande fr. o. m. den 1 juli 1962, bör också i omedelbar anslutning till riksdagsbeslutet igångsättas viss informationsverksamhet. Även i andra avseenden behöver, såsom framgår av de olika åtgärdernas syfte, en viss effektivering och ej endast åtgärder av förberedande natur ske mot slutet av budgetåret.

Av de olika anslagsändamål som överstyrelsen tagit upp är arbetet med förslag till metodiska anvisningar av särskilt omfattande natur. Att dessa är av synnerligen stor betydelse för den avsedda förnyelsen av skolans arbete liksom att utarbetandet av dem är en högeligen brådskande åtgärd har framhållits av såväl beredningen som skolöverstyrelsen och åtskilliga andra remissinstanser. Med anlitande av tillgängliga medel under det s. k. försöksanslaget, som bl. a. rymmer medel för dylika arbetsuppgifter för försöksskolan, har överstyrelsen hittills kunnat verkställa ett visst planeringsarbete på området, men det är uppenbart att arbetet kräver ytterligare medelstillskott under innevarande budgetår. Överstyrelsens uppskattning av medelsbehovet för ändamålet (p. 1) torde böra godtagas.

Förslagen om medelsanvisningar till utredningar i vissa planeringsfrågor rörande skolskjutsar och lokaler (p. 2), vilka frågor också har samband med schemalägningsproblemen, samt för tillkallande av sakkunniga för påbörjande

i mindre omfattning av arbetet med produktion av pedagogiska hjälpmedel (p. 3) och till utprövning av vissa standardprov (p. 4) föranleder inga erinringar från min sida. Om ändamålets angelägenhetsgrad i förberedelsearbetet torde inte råda någon tvekan. Informationsverksamheten (p. 5) har redan berörts här liksom i samband med den tidigare denna dag behandlade propositionen. Också till yrkandet om denna medelspost ger jag min anslutning. I samband med den nyss nämnda propositionen har jag vidare ingående uppehållit mig vid det framlagda projektet om en decentraliserad akademisk ettbetygsutbildning för att öka lärartillgången i vissa ämnen och biträtt detta förslag. Det belopp för innevarande budgetår som här begäres (p. 6 a) avser ett antal kortare preparandkurser i matematik våren 1962, vilka måste föregå programmets igångsättande nästa budgetår. Denna medelsanvisning finner jag sålunda nödvändig. Även de föreslagna introduktionskurserna (p. 6 b), vilka likaledes i syfte att förbättra lärartillgången avser att ge en preparation åt personer med viss utbildning för lärarbanan, som önskar inträda eller återinträda i detta yrke, är angelägna. Emellertid kan för sådana kurser innevarande budgetår anlitas tillgängliga medel ur anslaget Fortbildning av lärare m. m.

Med frånräkning av den sist berörda posten i skolöverstyrelsens kalkyl beräknar jag det här aktuella medelsbehovet till sammanlagt i avrundat tal 670 000 kr. Jag tillstyrker därför att på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62 i form av reservationsanslag anvisas 670 000 kr. Den förordade medelsanvisningen bör emellertid enligt min mening inte vara helt låst till de i framställningen angivna ändamålen och än mindre i detalj bunden till de delbelopp som där uppförts för varje ändamål. Kungl. Maj:t torde få utfärda erforderliga föreskrifter om anslaget närmare disposition. Jag föreslår, att det förordade beloppet upptages under en ny anslagsrubrik, Förberedelseåtgärder för skolreformen m. m.

Under återopande av vad jag här anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förberedelseåtgärder för skolreformen m. m.* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 670 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Kerstin Kylin-Almryd